

บทที่ ๔

บทบาทของหน่วยธุรการในการสนับสนุนการดำเนินการของรัฐสภา ในการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ

การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้รัฐสภาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศนั้น อาจมีข้อโต้แย้งจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยว่า อำนาจในการทำสนธิสัญญาเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหาร การที่รัฐสภา หรือฝ่ายนิติบัญญัติเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำหนังสือสัญญา จึงเป็นการแทรกแซงอำนาจฝ่ายบริหาร และมีอิทธิพลต่ออำนาจในการเจรจา ตกลงทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ และประเทศต่าง ๆ ได้มอบให้ฝ่ายบริหารเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ ในการเจรจาท่าหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติหลักกฎหมายที่สำคัญไว้กำหนดบทบาทของรัฐสภาในกระบวนการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่า ฝ่ายบริหาร และฝ่ายรัฐสภา จำเป็นต้องร่วมมือกัน ไม่ใช่เป็นเบ็ดเสร็จอำนาจเด็ดขาดของฝ่ายบริหารแต่เพียงลำพังอีกต่อไป ประกอบกับรัฐธรรมนูญได้รับรองสิทธิภาคประชาสังคมในรัฐธรรมนูญให้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และรับรองการใช้สิทธิโดยตรงภายใต้รัฐธรรมนูญไว้ด้วย

นอกจากนี้ บทบาทของรัฐสภาได้เข้ามาเกี่ยวข้องในส่วนที่รัฐต้องมีความสัมพันธ์ และร่วมมือกับกิจการภายนอก (Engaging in foreign affairs) เรื่องของนโยบายสาธารณะ เช่น การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยประชาคมโลกได้ร่วมมือในการทำความตกลงระหว่างประเทศพหุภาคีด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (MEAs) การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมาตรฐานสากลเกี่ยวกับอุตสาหกรรม โดยเป็นเรื่องที่ล้วนเกี่ยวข้องกับประชาสังคมโดยรวมที่รัฐสภาได้เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในการกำหนดนโยบายสังคม และการออกกฎหมายรองรับมาตรการเหล่านี้ ในฐานะที่รัฐสภาเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทย เมื่อปวงชนชาวไทยมีสิทธิพื้นฐานจากรัฐธรรมนูญ รัฐสภาจึงมีบทบาทในการดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้โดยเฉพาะ แสดงเป็นขั้นตอนได้ดังนี้ คือ

กระบวนการก่อนการทำหนังสือสัญญา และการเจรจา	- ให้ความเห็นชอบในการไปทำหนังสือสัญญา ตาม มาตรา ๑๙๐ วรรคสอง - ให้ความเห็นชอบในกรอบการเจรจา หลังจาก คณะรัฐมนตรีได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนแล้ว ตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสาม
--	---

กระบวนการในระหว่างการทำหนังสือสัญญา ดาเนินการเจรจา	-คณะรัฐมนตรีชี้แจงต่อรัฐสภาและให้ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือสัญญาไปจนกว่าจะทำหนังสือสัญญาเสร็จสิ้น -เสนอร่างหนังสือสัญญา (Definitive text) ให้รัฐสภาพิจารณาเห็นชอบ ก่อนการลงนาม -ลงนามในหนังสือสัญญา
กระบวนการเห็นชอบในการแสดงเจตนาผูกพันต่อหนังสือสัญญาโดยรัฐ	-พิจารณาเห็นชอบในการให้สัตยาบัน ก่อนที่จะมีการให้สัตยาบัน -แสดงเจตนาผูกพันตามหนังสือสัญญา
กระบวนการหลังการทำหนังสือสัญญา -การออกกฎหมายอนุวัติการตามหนังสือสัญญา -การแก้ไขกฎหมาย -การยกเลิกกฎหมายที่ขัดต่อพันธกรณีตามหนังสือสัญญา	-กระบวนการออกกฎหมาย -การแก้ไขกฎหมาย -การยกเลิกกฎหมาย
กระบวนการหลังจากการบังคับใช้หนังสือสัญญาเมื่อมีผลกระทบต่อประชาสังคม	-ดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป
ยกเลิก หรือ แก้ไขหนังสือสัญญา	-เมื่อมีการบังคับใช้หนังสือสัญญาแล้วพบว่ามีผลกระทบมากจนเกินไปในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือจำเป็นต้องแก้ไข หนังสือสัญญา

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้วางหลักความร่วมมือระหว่างฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติไว้อย่างใกล้ชิด และต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในแต่ละขั้นตอนสำหรับการทำหนังสือสัญญาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๙๐ วรรคสองนี้ ส่วนหนังสือสัญญาอื่นๆ ไม่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่รัฐสภาจะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาและนิยามให้ชัดเจนว่าหนังสือสัญญาประเภทใดที่คณะรัฐมนตรีจะไปดำเนินการเจรจาทำความตกลงเป็นหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสอง

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอความเห็น

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้เสนอหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ เพื่อขอความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ภายใต้พันธกิจของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในการสนับสนุนการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๒ สำนักการประชุม จึงมีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ และให้ความเห็นในการเสนอเรื่องเพื่อให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรและที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

เมื่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้รับหนังสือสัญญาแล้ว กลุ่มงานสารบรรณ สำนักบริหารงานกลาง จะดำเนินการออกเลขรับของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร แล้วส่งหนังสือสัญญาฉบับนั้นไปยังสำนักการประชุม จากนั้นกลุ่มงานบริหารทั่วไปจะลงทะเบียนรับของสำนักการประชุมแล้วส่งไปยังกลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๒ โดยเจ้าหน้าที่ธุรการของกลุ่มงานจะลงทะเบียนรับแล้วส่งให้นิติกรของกลุ่มงานเพื่อดำเนินการ เมื่อนิติกรได้รับหนังสือสัญญาแล้วจะต้องดำเนินการ ดังนี้

๑. ตรวจสอบหนังสือนำส่ง

โดยจะต้องตรวจสอบว่าหนังสือนำส่งถูกต้องตรงกับหนังสือสัญญาที่คณะรัฐมนตรีเสนอมาเพื่อขอความเห็นชอบของรัฐสภา หากพบความผิดพลาด บุคลากรในกลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๒ จะต้องประสานงานไปยังหน่วยงานเจ้าของเรื่องเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง

๒. ตรวจสอบเอกสารประกอบการพิจารณา

๒.๑ ตรวจสอบจำนวนเอกสาร โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสนอหนังสือสัญญาต้องจัดส่งเอกสารประกอบการพิจารณา จำนวน ๑,๓๐๐ ชุด เพื่อให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดส่งให้สมาชิกรัฐสภาตามที่อยู่ที่สมาชิกรัฐสภาได้แจ้งไว้ และแจกจ่ายให้บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดเตรียมใส่แฟ้มระเบียบวาระในห้องประชุม เพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกรัฐสภา

๒.๒ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเอกสาร โดยตรวจสอบว่าเอกสารประกอบการพิจารณา มีจำนวนหน้า และจำนวนฉบับ ครบถ้วนตามเอกสารประกอบการพิจารณาต้นฉบับหรือไม่ เนื่องจากบางกรณี อาจจะมีการจัดส่งเอกสารไม่ตรงกับต้นฉบับที่คณะรัฐมนตรีได้เสนอต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๒.๓ ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร โดยจะต้องตรวจสอบเอกสารประกอบการพิจารณาว่า มีการสะกด การเรียง การพิมพ์ การแปลถูกต้องหรือไม่

๒.๔ ตรวจสอบเอกสารสรุปสาระสำคัญของหนังสือสัญญา ในกรณีที่หนังสือสัญญาเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด โดยไม่มีการแปลหนังสือสัญญาเป็นภาษาไทย จะต้องมีการจัดทำเอกสารสรุปสาระสำคัญของหนังสือสัญญา เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถเข้าใจรายละเอียดของหนังสือสัญญาที่จะต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๓. ตรวจสอบว่าหน่วยงานผู้รับผิดชอบได้มีการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้หรือไม่

หากสอบถามแล้วไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการดังกล่าว ก็จะต้องบันทึกว่าไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น หากมีการรับฟังความคิดเห็น จะต้องบันทึกว่าได้มีการรับฟังความคิดเห็นด้วยวิธีการใดด้วย

๔. ติดต่อประสานงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพื่อทราบข้อมูลการดำเนินการตามหนังสือสัญญา

เนื่องจากในบางกรณี คณะรัฐมนตรีอาจจะมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องไปลงนาม เมื่อสอบถามแล้วจะต้องบันทึกเสนอความเห็นไปด้วยว่าหนังสือสัญญาดังกล่าวมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องลงนามใน

ช่วงเวลา หรือวันที่เท่าใด เพื่อให้การพิจารณาของรัฐสภาสอดคล้องกับระยะเวลาที่คณะรัฐมนตรีจะต้องไปลงนามในหนังสือสัญญาดังกล่าว เป็นต้น

๕. บันทึกวิเคราะห์ข้อมูลเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นเพื่อนำกราบเรียนประธานรัฐสภาว่าคณะรัฐมนตรีเสนอหนังสือสัญญาถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ หรือไม่ และขออนุญาตบรรจุระเบียบวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาต่อไป โดยจะต้องวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๕.๑ จะต้องวิเคราะห์ว่ามีลักษณะเป็นหนังสือสัญญาหรือไม่

เมื่อพิจารณาตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาปี ๑๙๖๙ ได้ให้ความหมายของคำว่า “สนธิสัญญา (Treaty)” ว่าหมายความถึง ความตกลงระหว่างประเทศที่ทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างรัฐต่าง ๆ หรือระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกัน และอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายระหว่างประเทศไม่ว่าจะรวมอยู่ในตราสารฉบับเดียวหรือตราสารที่เกี่ยวข้องสองฉบับหรือมากกว่านั้นและไม่ว่าจะรวมอยู่ในตราสารฉบับเดียวหรือตราสารที่เกี่ยวข้องสองฉบับหรือมากกว่านั้นและไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม

๕.๒ หากเป็นหนังสือสัญญา เข้าลักษณะเป็นหนังสือสัญญา ๕ ประเภทที่จะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อนหรือไม่เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติหนังสือสัญญา ๕ ประเภทที่จะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่บัญญัติไว้ว่าหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภามีเพียง ๓ ประเภท

ขั้นตอนการดำเนินการ

๑. การตรวจสอบเอกสารประกอบการพิจารณา

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้เสนอหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ เพื่อขอความเห็นของรัฐสภาแล้ว นิติกรเจ้าของเรื่องมีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ และให้ความเห็นในการเสนอเรื่องเพื่อให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

๑) ตรวจสอบหนังสือนำส่ง

โดยจะต้องตรวจสอบว่าหนังสือนำส่งถูกต้องตรงกันกับหนังสือสัญญาที่คณะรัฐมนตรีเสนอมาเพื่อขอความเห็นชอบของรัฐสภา หากพบความผิดพลาดจะต้องประสานงานไปยังหน่วยงานเจ้าของเรื่อง เช่น กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง

๒) ตรวจสอบเอกสารประกอบการพิจารณา

- ตรวจสอบจำนวนเอกสาร โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสนอหนังสือสัญญาต้องจัดส่งเอกสารประกอบการพิจารณา จำนวน ๑,๓๐๐ ชุด เพื่อให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดส่งให้สมาชิกรัฐสภาตามที่อยู่ที่สมาชิกรัฐสภาได้แจ้งไว้ จำนวน ๖๕๐ ชุด และแจกจ่ายให้บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๕๐ ชุด รวมทั้งจัดเตรียมใส่แฟ้มระเบียบวาระให้ห้องประชุม เพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกรัฐสภา จำนวน ๕๐๐ ชุด

- ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเอกสาร โดยตรวจสอบว่าเอกสารประกอบการพิจารณา มีจำนวนหน้า และจำนวนฉบับ ครบถ้วนตามเอกสารประกอบการพิจารณาต้นฉบับหรือไม่ เนื่องจากบางกรณีอาจมีการจัดส่งเอกสารไม่ตรงกับต้นฉบับที่คณะรัฐมนตรีได้เสนอต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

- ตรวจสอบชั้นความลับของเอกสาร เป็นการตรวจสอบเอกสารที่คณะรัฐมนตรีเสนอมานั้น มีการกำหนดชั้นความลับหรือไม่ หากเอกสารที่เสนอระบุว่าเป็นเอกสารชั้นความลับ และได้รับคำยืนยันจาก

หน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบในเอกสารที่เสนอ ต้องปฏิบัติตามระเบียบรัฐสภาว่าด้วยการเสนอข้อมูลข่าวสารต่อรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยต้องมีการประสานงานเพื่อขอให้หน่วยงานพิจารณาปลดชั้นความลับก่อน และในการบันทึกความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาต้องระบุผลการประสานงานด้วยเพื่อนำกราบเรียนประธานรัฐสภา

- ตรวจสอบเอกสารสรุปสาระสำคัญของหนังสือสัญญา ในกรณีที่หนังสือสัญญาเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด โดยไม่มีการแปลหนังสือสัญญาเป็นภาษาไทย จะต้องประสานงานกับหน่วยงานเจ้าของเรื่องให้จัดทำเอกสารสรุปสาระสำคัญของหนังสือสัญญา เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถเข้าใจรายละเอียดของหนังสือสัญญาที่จะต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๓) ติดต่oprสานงานกับหน่วยงานเจ้าของเรื่องเพื่อหาข้อมูลใช้ประกอบการบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชา เช่น รายละเอียดความเห็นมาของหนังสือสัญญา หรือรายละเอียดเกี่ยวกับการให้ข้อมูลและการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หากสอบถามแล้วไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการดังกล่าว ก็จะต้องบันทึกว่าไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น หากมีการรับฟังความคิดเห็น จะต้องบันทึกว่าได้มีการรับฟังความคิดเห็นด้วยวิธีการใดด้วย

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอความเห็นเกี่ยวกับหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐

นิติกรเจ้าของเรื่องต้องบันทึกวิเคราะห์ข้อมูลเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นเพื่อนำกราบเรียนประธานรัฐสภา ว่าด้วยคณะรัฐมนตรีเสนอหนังสือสัญญาถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ หรือไม่ และขออนุญาตบรรจุระเบียบวาระการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เพื่อให้มีประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาต่อไป โดยจะต้องวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑) การทำหนังสือสัญญาที่ประเทศไทยจะทำกับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ จะต้องเข้าลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย
- หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ
- หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา
- หนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง
- หนังสือสัญญาที่มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

๒) กำหนดเวลาที่รัฐสภาต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ เนื่องจากรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่ารัฐสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

๓) คณะรัฐมนตรีได้ให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้วหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของประธานรัฐสภา

๔) ก่อนที่จะดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญา คณะรัฐมนตรีมีการเสนอกรอบการเจรจาก่อนที่จะดำเนินแล้วหรือไม่

๓. การติดตามมติของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

การติดตามการพิจารณาให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภานั้นต้องกระทำอย่างใกล้ชิด โดยจะต้องติดตามการพิจารณาเพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดในการติดตามมติได้ ซึ่งใน

การพิจารณาในแต่ละเรื่องบางครั้งไม่สามารถจะพิจารณาเสร็จในคราวประชุมเดียวได้ หรือในกรณีมีการเสนอหนังสือสัญญาเข้ามาเพียงเรื่องเดียวแต่ในส่วนเนื้อหาของหนังสือเป็นการขอความเห็นชอบหลายฉบับด้วยกัน ดังนั้นนิติกรซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบต้องคอยติดตามอย่างละเอียดเพื่อประโยชน์และความถูกต้องในการยืนยันมติ ซึ่งมติของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในส่วนของพิจารณาของรัฐสภานั้นสามารถดำเนินการได้หลายแนวทางเช่น

(๑) การตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาศึกษาก่อนให้ความเห็นชอบก็ได้ ซึ่งคณะกรรมการนี้อาจตั้งข้อสังเกตไว้ในรายงานการพิจารณาศึกษาเพื่อขอมติต่อรัฐสภาให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการอย่างใด ๆ เพิ่มเติม โดยอาจตั้งเป็นกรรมาธิการวิสามัญ หรือจะต้องเฉพาะผู้ที่เป็นสมาชิกรัฐสภาเท่านั้นก็ได้

(๒) ให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบ

๔. การยืนยันมติของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

เมื่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้พิจารณาหนังสือสัญญาในประการใดแล้วต้องทำหนังสือยืนยันมติในแต่ละกรณีคือ

การพิจารณาของรัฐสภานั้น หากที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภามีมติให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาศึกษาก่อนให้ความเห็นชอบ ต้องดำเนินการ ดังนี้

(๑) ทำหนังสือยืนยันมติของรัฐสภาไปยังบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมาธิการวิสามัญ พร้อมทั้งแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการประชุมคณะกรรมการครั้งแรก

(๒) ทำประกาศรัฐสภา เรื่องตั้งคณะกรรมการวิสามัญไปยังเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หากรัฐสภาได้มีมติให้ความเห็นชอบ หรือไม่ให้ความเห็นชอบ หรือคณะรัฐมนตรีขอถอนเรื่อง ให้ทำหนังสือยืนยันมติของรัฐสภาไปยังเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

เทคนิคการวิเคราะห์และแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือสัญญา

“หนังสือสัญญา” ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ว่า หมายถึง ความตกลงทุกประเภทที่ประเทศไทยทำขึ้นกับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ โดยหนังสือสัญญาดังกล่าวต้องมีลักษณะเป็นสัญญาที่ทำขึ้นเป็นหนังสือ และเป็นสัญญาที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาอาจจะมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันไป อาทิ สนธิสัญญา ความตกลง ข้อตกลงบันทึกความเข้าใจ บันทึกความตกลง พิธีสาร อนุสัญญา เป็นต้น

ดังนั้น หากหนังสือสัญญาใดที่ประเทศไทยทำขึ้นกับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และหนังสือสัญญานั้นมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ และไม่ว่าจะเรียกชื่อหนังสือสัญญาว่าอย่างไร หากเข้าหลักเกณฑ์ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนด ถือว่าเป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากความหมายของคำว่า “สนธิสัญญา” ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาปี ๑๙๖๙ สามารถจำแนกหนังสือสัญญาออกได้หลายประเภท ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒

การบริหารจัดการประชุมรัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา

การให้ความเห็นชอบในหนังสือสัญญาเป็นการทำหน้าที่หนึ่งของฝ่ายนิติบัญญัติในการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่มีหลักการที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนหลายประการ โดยเฉพาะการให้สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เป็นของประชาชน ดังนั้น การดำเนินการใด ๆ ในการบริหารประเทศ ที่มีผลต่อประเทศชาติและประชาชนแล้ว จะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนก่อน จึงจะสามารถดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้ ทั้งนี้ การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย เป็นประชาธิปไตยแบบทางอ้อมหรือแบบมีผู้แทน การที่จะให้ความเห็นชอบในเรื่องใด ๆ นั้น จึงเป็นอำนาจของผู้แทนที่ประชาชนเลือกเข้าไป ทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนตนนั่นเอง ดังนั้นการให้ความเห็นชอบในหนังสือสัญญา ที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุนหรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๑๙๐ กำหนดว่า

“พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว

ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ในการนี้ ให้รัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาหรือต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย

เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาตามวรรคสองแล้ว ก่อนที่จะแสดงเจตนาผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่มีการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่มีการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นอย่างรวดเร็วเหมาะสม และเป็นธรรม

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดประเภท กรอบการเจรจา ขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุนหรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับประโยชน์กับผู้

ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป

ในกรณีที่มีปัญหาตามวรรคสอง ให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาด โดยให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๔ (๑) มาใช้บังคับการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอนุโลม”

ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นเลขานุการในที่ประชุมรัฐสภาเพื่อสนับสนุนการพิจารณาการให้ความเห็นหนังสือสัญญา ซึ่งการดำเนินการทั้งหลายในกระบวนการนั้นเริ่มตั้งแต่การเสนอของคณะรัฐมนตรีจนกระทั่งสิ้นสุดการพิจารณาของรัฐสภา นิติกรผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเอกสาร การวิเคราะห์ การติดตามมติการประชุมตลอดจนการยืนยันมติของที่ประชุมรัฐสภา แบ่งขั้นตอนการดำเนินการเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) การดำเนินการก่อนการประชุม
- ๒) การดำเนินการระหว่างการประชุม
- ๓) การดำเนินการหลังการประชุม

การดำเนินการก่อนการประชุม

๑. จัดเตรียมและส่งเอกสารประกอบการประชุม

จัดทำหนังสือนัดประชุมและระเบียบวาระการประชุมส่งให้สมาชิกรัฐสภา จัดทำขั้นตอนการประชุมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานของที่ประชุม และเตรียมกฎหมายและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อยู่ในระเบียบวาระการประชุม

๒. การเตรียมความพร้อมของสถานที่

เมื่อส่งหนังสือเชิญประชุมพร้อมระเบียบวาระการประชุมไปยังสมาชิกรัฐสภาแล้ว สำนักงานประชุมมีหน้าที่ต้องจัดเตรียมสถานที่ที่ประชุม คือห้องประชุมรัฐสภาให้เรียบร้อยก่อนวันนัดประชุม เช่น การจัดวางแฟ้มระเบียบวาระการประชุมประจำที่นั่งของสมาชิกรัฐสภา จัดเตรียมเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ สำหรับประธานรัฐสภา การวางป้ายชื่อวุฒิสภาและพรรคการเมืองเพื่อจัดกลุ่มที่นั่งของสมาชิกพรรคต่าง ๆ ให้เหมาะสม จัดวางเอกสารที่จำเป็น เช่น รัฐธรรมนูญ ข้อบังคับการประชุม

๓. การจัดเตรียมบุคลากร

เพื่อให้การประชุมเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ต้องประเมินสถานการณ์ ประชุมซักซ้อม และทบทวนขั้นตอนการปฏิบัติงานและมอบหมายผู้รับผิดชอบ เช่น การตรวจสอบองค์ประชุมโดยประธานในที่ประชุมให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้นับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ในห้องประชุม การจัดเตรียมอัตราส่วนและการประสานรายชื่อกรรมการจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา และพรรคการเมืองต่าง ๆ กรณีที่ประชุมมีมติตั้งคณะกรรมการ

๔. การบันทึกความเห็นเสนอประธานรัฐสภา

รัฐมนตรีอาจมอบหมายให้บุคคลใด ๆ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมประกอบการอภิปรายของรัฐมนตรี นิติกรเจ้าของเรื่องต้องบันทึกความเห็นเพื่อนำกราบเรียนประธานรัฐสภาอนุญาตให้บุคคลที่รัฐมนตรีมอบหมายให้แจ้งข้อเท็จจริงต่อที่ประชุม

การดำเนินการระหว่างการประชุม

เจ้าหน้าที่เจ้าของเรื่องต้องติดตามมติของที่ประชุม และกรณีที่ประชุมมีมติให้ตั้งคณะกรรมการต้องจัดทำรายชื่อผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยจะต้องประสานงานกับรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา และกรรมการประสานงานของแต่ละพรรคการเมือง เพื่อทราบรายชื่อผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ

และติดตาม ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงรายชื่อที่รัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เสนอเพื่อให้เกิดความถูกต้องเมื่อเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรอ่านทบทวนรายชื่อคณะกรรมการในที่ประชุม

การดำเนินการหลังการประชุม

การดำเนินการยืนยันมติของที่ประชุมไปยังส่วนราชการ หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำ เอกสารแจ้งมติการให้ความเห็นชอบของที่ประชุมโดยต้องตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารหรือหนังสือว่า ไปเป็นไปตามมติของที่ประชุม และมีการพิมพ์ข้อความถูกต้องและมีรูปแบบเป็นไปตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ ก่อนที่จะส่งไปยังส่วนราชการ หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับหนังสือสัญญา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องเกี่ยวกับหนังสือสัญญาระหว่าง ประเทศ จำนวน ๓ ครั้ง ดังนี้

๑. วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒ คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๔๒ เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาล รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า หนังสือแจ้งความจำนงขอความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน ที่มีไปถึง กองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง หรือไม่ โดยที่ประธานรัฐสภาได้มีคำร้องลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ประธานรัฐสภา เสนอความเห็น ให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยว่าหนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน ที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นหนังสือสัญญาที่จะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ โดยที่ประธานรัฐสภาเห็นว่าเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ จึงเสนอเรื่องดังกล่าวนี้ พร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ในการนี้ศาล รัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยข้อกำหนด ๔ ประการ จากสนธิสัญญาเวียนนา ค.ศ. ๑๙๖๙ กล่าวคือ ๑. เป็นความตกลง ๒ ฝ่าย หรือหลายฝ่าย ที่ก่อให้เกิดพันธผูกพันทางกฎหมาย ๒. ความตกลงนั้น ทำเป็นลายลักษณ์อักษร ๓. ทำขึ้นระหว่างรัฐหรือระหว่างรัฐกับองค์กรระหว่างประเทศ หรือระหว่าง องค์กรระหว่างประเทศด้วยกัน ๔. อยู่ภายใต้การบังคับระหว่างประเทศ ทั้งนี้หนังสือแสดงเจตจำนงของ รัฐบาลที่มีไปถึงกองทุนการเงินระหว่างประเทศไม่เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒. วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓ คำวินิจฉัยที่ ๓๓/๒๕๔๓ เรื่อง อนุสัญญาว่าด้วยความ หลากหลายทางชีวภาพเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐ ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบ ของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔ วรรคสองหรือไม่

คณะรัฐมนตรีเสนอคำร้องกรณีการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทาง ชีวภาพเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ และศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่าการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพตามพันธกรณีของมาตรา ๑๕ วรรคสอง ไม่มีความหมายเป็นหนังสือสัญญาที่มี “บทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐ” ไม่ต้องได้รับความ เห็นชอบของรัฐสภาเสียก่อน ตามมาตรา ๒๒๔ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๓. วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑ คำวินิจฉัยที่ ๖ - ๗/๒๕๕๑ เรื่อง ประธานวุฒิสภา และ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือ สัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ หรือไม่

โดยประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา รวม ๗๗ คน และประธานสภา ผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๕๑ คน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ วรรคหก ประกอบมาตรา ๑๕๔ (๑) เกี่ยวกับคำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ หรือไม่ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า คำแถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ มีสถานะเป็น “สนธิสัญญา” หรือ “หนังสือสัญญา” ตามนัยมาตรา ๑๙๐ วรรคแรกของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อันเป็นหนังสือสัญญาที่อาจมีบท เปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย จึงต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสอง ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

หมายเหตุ : เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๘ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้พิพากษาในคดีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายพนพล ปัทมะ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สมัยนายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นจำเลย ในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดผู้หนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ ในกรณีที่นายพนพล ปัทมะ ไปลงนามใน แถลงการณ์ร่วมไทย - กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ อันเป็นการสนับสนุนให้ประเทศกัมพูชา ขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยไม่ผ่านการพิจารณาของรัฐสภาไทย ศาลฎีกาแผนก คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้อ่านคำพิพากษาและมีมติ ๖ ต่อ ๓ ยกฟ้องนายพนพล ปัทมะ ว่าไม่มีความผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ โดยให้เหตุผลว่า จำเลยไม่ได้มีเจตนาการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ การลงนามแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวมีความสมเหตุสมผล ถูกต้องตามสถานการณ์ ไม่กระทบต่อสิทธิทางเขตแดนและการทวงคืนเขาพระวิหารในอนาคต อีกทั้ง วินิจฉัยว่าหนังสือแถลงการณ์ร่วมไม่ใช่หนังสือสัญญา หรือสนธิสัญญาจึงไม่อาจบอกได้ว่าจำเลยหลีกเลี่ยง การนำหนังสือไปให้รัฐสภาพิจารณา และอีกทั้งยังไม่ปรากฏหลักฐานว่านายพนพล ปัทมะและพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้รับประโยชน์หนังสือสนธิสัญญานี้